

SZATÍROK, PEDOFLOK – AVAGY: MI VAN A SZEXUÁLIS DEVIANCIÁK HÁTTERÉBEN?

Tévhitek és valós félelmek

Vannak emberek, akiknek drámai események történtek a múltjukban, az pedig kiszámíthatatlan, hogy egyik vagy másik trauma kinél mit okoz. Vannak, akik rettenetes családi körülmények között nőttek fel, szülői szeretet, törődés nélkül, ami gyakran oda vezetett, hogy szexuális életük abnormálissá vált, képtelenek lettek az egészséges párkapcsolatra. Nem lehet azonban minden esetben pusztán a rossz gyerekkort okolni azért, mert valaki szexuális bűnözővé vált.

Nehéz általános érvényű következtetéseket levonni arra vonatkozóan, mi vezet egy embert arra, hogy másoknak testi-lelki sérülést okozva elégítse ki nemi vágyait. Sajnos a közbeszédben elterjedt fogalmak – a szexuális devianciára – igen zavarosak és általánosítók. Így például manapság minden, nemi szervét mutogató férfit szatírnak, minden gyerekmolesztálót pedig pedofilnak neveznek, pedig ez ennél sokkal bonyolultabb! Ezen tévhitekre és valós félelmekre kerestük a választ. Főként e két csoportba tartozó elkövetőkről kérdeztük Riskó-Tóth Máriát, a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság kriminálpszichológiai laboratóriumának munkatársát. A lapunknak nyilatkozó pszichológus kirendelt szakértőként több mint öt éve végez vizsgálatokat bűnügyekben, többek között szexuális bűncselekményekben is, vizsgálja azok elkövetőit, illetve sértettjeit.

A MUTOGATÓSOK

Riskó-Tóth Mária elmondta, hogy eddig több száz büntetőügyben végzett szakértői vizsgálatot, aminek nagy része szexuális jellegű bűncselekmény, illetve gyermekvesélyeztetés volt. Ám csak néhány esetben találkozott igazi mutogatóssal, azaz hivatalos néven exhibicionistával. A mutogatósokra általában **nem** jellemző az agresszivitás, míg a szatír kifejezést olyanokra használják, akik erőszakot is alkalmaznak, de ez köznyelvi, és nem szakkifejezés.

Egyes pszichológusok, pszichiáterek úgy vélik, hogy genetikai okai vannak a szexuális devianciáknak, illetve meghatározó az, hogy mihez fűződik az illető első szexuális élménye. Mindebben lehet igazság, de természetesen ennél jóval bonyolultabb ezen jelenségek lélektani háttere, véli Riskó-Tóth Mária. A mutogatóssal egy a szexuális zavarok (*parafiláák*) közül, lényegét tekintve ugyanolyan szexuális deviancia, mint a többi (*fetisizmus, frottörizmus, pedofília*), csak ez másként nyilvánul meg. Éppen ezért nehéz különválasztani a mutogatóssal személységjegyeit a többi szexuális devianciától szenvedőtől, vagy speciális jellemzőket megállapítani rá vonatkozóan. Az én tapasztalatom az – mondta el Riskó-Tóth Mária –, hogy bármiféle általánosítás félrevezető, hiszen, és ez a munka éppen ettől izgalmas, nincs két egyforma ügy, nincs két egyforma ember, életút, személyiség. Néhány következtetés nagyon óvatosan levonható azonban.

Azt gondolhatnánk, hogy akik a parkokban magukat mutogatóssá jelszövegetnek, azok buta, ostoba emberek. Általános érvényű következtetést nyilván nem tudok levonni az eseteimből – mondja Riskó-Tóth Mária –, de sokszor látjuk

azt, hogy ezek a deviáns személyek alapvetően jó értelmi képességekkel rendelkeznek, de családi körülményeikkel összefüggő problémák, magatartási gondok miatt hamar kikerülnek az iskolából. A jelenség oka a szakértő szerint, hogy a jobb értelmi színvonallal rendelkező emberek személyisége sokszor „bonyolultabb szerkezet”, emiatt érzékenyebbek, sérülékenyebbek, a szexuális devianciákban szenvedők pedig jellemzően gyermekkori traumákat éltek át. Ugyanakkor személyiségük valóban éretlen, infantilis (gyermeteg), a traumák következtében egy alacsonyabb életkori, fejlettségi szinten megragadt. Az bátran kijelenthető, hogy szinte valamennyien súlyos önértékelési problémákkal küzdenek.

Esetei közül példaként hozott egy tipikus, hosszú kabátos mutogatóst. A huszoneves fiatalember csak nyolc osztályt végzett, háromszor bukott, viszont a tesztek alapján magas értelmi színvonallal rendelkezik. Egy súlyos kisebbségi érzésekkel küzdő, erősen gátlásos, szorongó, visszahúzó fiatalemberről van szó, akinek igénye lett volna rá, de képes nem volt párkapcsolat kialakítására. Nyilvánvalóan ez is hozzájárulhatott ahhoz, hogy ilyen módon kereste a szexuális kielégülés lehetőségét. De mivel nem minden gátlásos, párkapcsolat híján lévő személy járja az utcákat magát mutogatóssal, itt is kellett még valami, hogy ez a perverzió kialakuljon – erre azonban szinte lehetetlen megadni a magyarázatot. Különösen, hogy gyerekkoráról sajnos – rendhagyó, ámde annál sokatmondóbb módon – gyakorlatilag semmit sem árult el.

A fiatalember két-három naponta ment le az utcára, parkokban mutogatta magát, főként fiatal nőknek. Ez nála felcserélhető volt a valódi szexuális aktsussal, amit viszont csak prostituáltakkal élt át. Az volt izgató a számára, ha megbotránkoztak rajta vagy zavarba hozta a nőket. Az közömbös érzés volt, ha kinevették vagy kigúnyolták. Sokáig, általában 8–10 órán, de előfordult, hogy 16 órán át is járkált és mutogatta magát, a kielégülés pedig a végén következett be, és csak egyszer. Annak elmúltával lelkiismeret-furdalás kezdte gyötörni amiatt, hogy akaratát rákényszerítette másokra. Arról számolt be, hogy amikor ebben a helyzetben benne volt, az olyan volt, mintha nem is ő maga lett volna, hanem mintha egy külső erő mozgatta volna. 17 évesen ment először az utcára és huszonevesen kapták el a rendőrök. A lebukás megkönnyebbülés volt számára, mert végre valakivel beszélhetett problémájáról, ami számára is óriási terhet jelentett. Tudta, hogy beteg, őt magát is nyomasztotta a probléma, illetve fárasztó is volt, hogy egyetlen kielégülésért órákig kel-

Ön szeretné-e,
ha nyilvánosságra hoznák
a szexuális bűnözők kilétét?
Megoszlanak arról
a vélemények, hogy a
lakosságnak tudnia kell-e
erről vagy sem...

lett vándorolnia az utcákon. Persze, a probléma a lebukással nem oldódott meg.

A pszichológusnak volt olyan esete is, akinek állítása szerint volt barátja, normális szexuális kapcsolata, ennek ellenére kijárt az utcára magát mutogatni, mert ez jelentett neki valódi szexuális kielégülést. Ez is azt támasztja alá, hogy komplexebb a probléma annál, mint hogy egy-két kiváltó okra vezessük vissza, vagy általánosítsunk.

Gyerekeinkre igazából nem is csak a mutogatók jelennek problémát, sokkal veszélyesebb, ha pedofilok környékeznek meg őket.

A PEDOFILOK

A közvélekedés szerint pedofil az, aki gyerekekkel kezdeményez szexuális kapcsolatot, de ez így nem teljesen igaz. Riskó-Tóth Mária hangsúlyozta, hogy külön kell választani a gyerekeket gátlástalanságból felhasználó személyeket; azokat, akik kiskorú, de fejlett testalkatú lányokkal keverednek viszonyba, illetve a valódi pedofilokat.

Azokban az esetekben, amikor pl. a nevelő- vagy édesapuka, vagy szomszéd bácsi egy kislányt szexuálisan zaklat, legtöbbször nem arról van szó, hogy számára kifejezetten a gyerekestet ingerkeltő. Sokkal inkább arról, hogy a gyerek kéznél, neki kiszolgáltatott helyzetben van, védekezésre alig képes, családi helyzete, vagy csak felnőtt mivolta miatt hatalma van felette, a befolyása alatt áll. Ez utóbbiak miatt sokszor még csak fizikai erőszakot sem kell alkalmazniuk. És még egy fontos dolog: nem kell félniük attól, hogy a gyerek előtt kudarcot vallanak szexuális téren, hiszen részükről nincs elvárás (ez a pedofiloknál is szerepet játszhat, összefüggésben az alacsony önértékeléssel). Természetesen tudják, hogy ez bűncselekmény, de sokszor úgy gondolják, nekik ehhez joguk van, azzal nyugtatják magukat, hogy ezzel nem ártanak a

gyereknek, sőt, még jót is tesznek neki. Illetve legtöbbször nem gondolnak semmit, mert az ilyen emberek számára mások szempontjai nem is léteznek. Ezek az emberek, ha jobban megnézzük őket, általában maguk is igen szerencsétlenek, őket is alaposan meggyötörte az élet, de jócskán akad köztük valóban gátlástalan, kritikátlan személyiség is. Náluk, de pedofilok esetében különösen tipikus, hogy gyerekkorukban maguk is szexuális zaklatás áldozataivá váltak.

A törvény azt is bünteti, aki felnőttnek látszó, külsőre fejlett 12–13 éves lányokkal létesít testi kapcsolatot, de ez szintén nem nevezhető pedofilának.

Pedofil az, akiben kifejezetten a fejletlen gyermektet látvány kelti fel a szexuális vágyat.

Mint a kriminálpszichológus elmesélte, eddigi praxisa alatt 4–5 valóban pedofil személyt volt alkalma megvizsgálni, míg egyéb, gyermekeket érintő szexuális visszaélés miatt indult ügye rengeteg volt. Az általa vizsgált pedofil férfiaknál azt tapasztalta, hogy könnyen megnyíltak, mivel ők is szenvedésként élték meg devianciájukat és segítségre vártak. Bár maguktól nem beszéltek volna erről senkinek, megkönnyebbültek, amikor végül kiderült, mit tettek, és örültek, hogy valakinek feltárhatják problémáikat. Mindannyiuk gyermekkorában más és más probléma volt, de valamennyien rossz emlékeket őriztek ebből az időből, és különösen az édesanyjukról. Ami közös konkrétum volt minden esetben az az, hogy az édesanya került a fizikai kontaktust gyermekével, a legszükségesebbeken túl nem került sor fizikai érintésre a gyermek irányában. Ezek az emberek is súlyos önértékelési problémákkal küzdenek, felnőttekkel való kapcsolatteremtési készségük gyenge.

Esetei közül kiemelt két pedofil férfit, akik mindketten nagyon őszintén beszéltek magukról. Mindkét férfi magas intellektusú, rendkívül értelmes ember volt, aki remekül

végig tudta vezetni azt, hogyan vált azzá, aki. Láthatóan rengeteget elemezték saját problémájukat, mivel az számukra is kínzó volt. Valódi válasz azonban még ezekben az esetekben sem adható arra a kérdésre, hogy miért ilyen jellegű, miért éppen ez a fajta deviáció alakult ki náluk.

Az egyik fiatalemberről kiderült, hogy gyermekkorában zseninek tartották. Ő gyűlölte zsnarnok édesanyját és ezt a gyűlöletet áttette annak nemi szervére: viszolygott édesanyja meztelen testének, szőrös nemi szervének látványától. Viszont kellemes érzései társultak óvodás társaiéhoz, ami aztán fenn is maradt. Tudatában volt vonzalmának, és ez nem volt annyira erős, hogy ne tudott volna uralkodni rajta. Nem kereste az alkalmat arra, hogy kislányok közelébe kerülhessen és volt egészségesnek mondható szexuális kapcsolata, sőt, meg is nősült. Végül rajta kívül álló okokból került kritikus szituációba, ahol viszont a kínáló alkalomnak már nem volt képes ellenállni. Állítása szerint (természetesen) ez volt az egyetlen eset.

A másik pedofil férfi homoszexuális volt, kisfiúkhöz vonzódt. Ennek a férfinak nem is volt felnőtt személlyel szexuális kapcsolata (és remélhetőleg gyerekekkel sem). Saját elmondása szerint ő a tiszta gyermeki lelket kereste. Ezt részben arra lehet visszavezetni, hogy édesanyja rettentően trehány volt, a lakásukban mindig minden mocskos volt, amitől ő már kisgyermekként is undorodott. Nála a kizárólagos erősebb volt, kifejezetten kereste a gyermekek közelségét, egy iskolában dolgozott.

– Nem véletlen, milyen gyerekeket választanak a pedofilok – emelte ki a szakértő. – Általában olyanokat szemelnek ki, akik érzelmileg kiszolgáltatottak, elhanyagoltak, nem áll mögöttük stabil családi háttér. Jellemző, hogy nem erőszakkal veszik rá a gyerekeket a szexre, hanem ügyesen „becserkészik őket”, a bizalmukba férköznek, megnyerik őket maguknak érzelmileg. Ettől a gyerek nem ritkán úgy érzi, hogy jól járt, és nem is árulja el „barátját” senkinek. Az a pedofil férfi is, aki az iskolában dolgozott, egy olyan lányos arcú, szép kisfiúval kezdett ki, akinek rendkívül zavaros volt a családi háttere. A férfi jó érzékkel vette észre a fiú erős kötődési vágyát, érzelmi labilitását. Érzelmi téren sokat adott neki, egyszerre volt apapótló és valódi jó barát. Egy idő után aztán úgy gondolta, most már neki is jár valami viszonzásul, ekkor kezdte egyértelműen molesztálni a fiút, aki azonban nem ment bele a szexuális kapcsolatba. A férfi javára írható, hogy mikor lebukott, „vitte a balhét”, nem tagadta le a történeteket, nem vádolta hazugsággal a fiút, mert valóban szerette őt. Tisztában volt azzal is, mekkora csalódást okozott az egyébként is sok rossz tapasztalattal bíró fiúnak.

A kriminálpszichológus szerint a szexuális beállítódás olyan mély ösztönszerű dolog, ami nem változtatható meg,

ezért a pedofília sem olyasmi, ami gyógyítható, megváltoztatható lenne. Bár egyes pszichológusok, pszichiáterek arra alapozva, hogy a pedofília más kóros jegyekkel, személyiségbeli problémákkal is együtt jár, úgy vélik, ha ezeket terápiás úton orvosolják, akkor a pedofil hajlam is megszüntethető, ám – mint kijelentette – ő ennek kevés esélyét látja.

Ezért aztán nehéz kérdés, mit lehet tenni velük. A jelenleg hatályos törvényeknek megfelelően Magyarországon börtönbe zárják őket, majd a büntetésük letöltése után szabaddá válnak, holott ők beteg emberek, akiknek a szexuális vágyaik ettől nem változnak meg. Legfeljebb abban lehet reménykedni, hogy az újabb büntetéstől való félelmük miatt megtartóztatják magukat.

A SZÜLŐ LEGYEN ÉBER, DE NE LÁSSON RÉMEKET

A szexuális zaklatás áldozatává vált gyerek viselkedése feltűnően megváltozik, ez a legfontosabb. Tipikus jegeket nehéz megfogalmazni, mert sokféle személyiség van, sokféle hatás éri a gyerekeket, és sokféleképpen reagálhatnak ezekre. Legtöbbször visszahúzódnak, szorongóbb lesz a gyerek, akit zaklatás ért, de ugyanúgy ezek a jelek más probléma tünetei is lehetnek. Oda kell figyelniük a gyerekeinkre, ismernünk kell őket és olyan kapcsolatban kell lenniük velük, hogy bizalommal fordulhassanak hozzánk, bármilyen gondjuk van. Sokat kell beszélgetniük velük és a saját szintjükön fel kell őket világoztanunk a rájuk leselkedő veszélyekről is.

– A szülőknél ébernek kell lenniük, de nem szabad rémeket látniuk – tanácsolja a szakember.

A pszichológus ugyanakkor hangsúlyozta, a szexuális zaklatások esetében sokkal gyakoribb, hogy családtag, ismerős követi el azokat, mint hogy vadidegen. A zaklató sokszor különféle retorziókkal megfenyegeti a gyereket, hogy ne mondja el senkinek, ezért nehezen derülhetnek ki az ilyen esetek. De nagyon fontos szerepe van ebben a büntetésnek is: sokszor a gyerek saját hibájának, bűnének érzi, hogy ilyen helyzetbe keveredett és ezért is titkolózik. Olyan is előfordul, hogy az apuka, nevelőapuka éveken keresztül zaklatja a gyereket úgy, hogy az anya tud róla, de a férfi megtartása érdekében „elnezi” ezt, és semmit sem tesz ellene. Sajnos az is gyakori, hogy az egész zaklatásos sztori kitaláció, mert például egy válás során ezzel az ürüggyel próbálja az anya eltávolítani a gyermektől az apát, aminek megélése nem sokkal kevésbé traumatikus élmény egy gyerek számára, mintha valóban megtörtént volna a szexuális visszaélés.

Kovács Andrea